GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
Romănia şi străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 82. Vinerĭ 12 (24) Aprilie 1885.

Braşovŭ, 11 (23) Aprilie 1885.

Cestiunea conflictului anglo-rusescŭ ţine mereu încordată atenţiunea publică. Scirea cea mai nouă telegrafică din Londra ne spune, că guvernulŭ britanicŭ a cerutŭ a se face o cercetare amĕnunţită a incidentului dela Kuşk. Nu scimŭ ce rĕspunsŭ a datŭ séu va dá Rusia la acésta cerere, vedemŭ însĕ că pregătirile de rĕsboiu se urméză de amĕndoue părţile cu multă grabă. Credemŭ prin urmare, că va fi de interesŭ pentru cetitorii noştri de a cunósce în líniameute generale părerea unui militarŭ espertŭ în privinţa forţelorŭ armate ale Angliei şi ale Rusiei, părere desvoltată într'unŭ articulŭ publicatŭ în numĕrulŭ celŭ mai nou alŭ ḑiarului „Pester Lloyd.“

Ca criteriu pentru forţele armate ale Angliei numitulŭ specialistŭ ia armata englesă pe timpulŭ rĕsboiului cu Afganii în 1879/80. Atuncĭ numĕrulŭ trupelorŭ englese, regulate şi neregulate, s'a urcatŭ la 41,000 ómenĭ infanteriă, 3500 călăreţĭ cu 144 tunurĭ. Nicĭ acumŭ nu se vorŭ puté trimite cu multŭ mai multe trupe din India. Se ḑice însĕ că din Anglia se vorŭ mai trimite încă 15,000 ómenĭ. La unŭ ajutorŭ alŭ trupelorŭ afgane Anglia nu póte conta cu siguranţă.

Câtŭ privesce Rusia se póte admite că ea dispune de armata din Caucasŭ, care representă în totalŭ 116,000 ómenĭ infanteriă 15.465 călăreţĭ şi 378 tunurĭ (între carĭ 96 tunurĭ de munte). Afară de acésta Rusia mai póte concentrá la graniţa afgană încă odată p'atâtea trupe regulate, mai curêndŭ decâtŭ îşĭ va aduná Anglia óstea sa.

In Anglia oştirea se compune încă prin înrolare voluntare, pre când în Rusia serviciulŭ militarŭ este obligatoriu şi generalŭ. Mai departe e defectuósă organisaţiunea militară a Angliei cu sistemulŭ ei de cadre, cu centralisarea tuturorŭ provisiunilorŭ ş. a. pre când în Rusia s'a întrodusŭ de multŭ sistemulŭ teritorialŭ şi principiulŭ descentralisării provisiunilorŭ recunoscêndu-se totodată avantagele unei ordine de bătăliă stabile pentru pace şi pentru rĕsboiu.

Trupele anglese au puscĭ Martini-Henri şi tunurĭ de sistemŭ nou Armstrong. Trupele din India aveau încă până mai erĭ mare parte puscĭ vechĭ. Trupele rusescĭ suntŭ înarmate cu puscĭ noué Berdanŭ şi cu tunurĭ sistemulŭ lui Krupp. Câtŭ privesce mobilisarea, concentrarea şi aprovisiunarea armatei mecanismulŭ aparatnlui militarŭ alŭ Angliei este multŭ mai inferiorŭ ca alŭ Rusiei, care a adoptatŭ principiele moderne de a purtá rĕsboiu.

Căzaculŭ e dedatŭ la nĕcazurile şi lipsele rĕsboiului, elŭ se bate bine şi dacă e mai flămândŭ, pre când trupele regulate englese cu greu potŭ face ispravă, dacă nu vorŭ căpĕtá ḑilnicŭ „beafsteak-ulŭ“ lorŭ. Spiritulŭ soldaţilorŭ regulaţĭ angleşĭ e bunŭ, nu aşa spiritulŭ trupelorŭ indigene din India. In armata russă însĕ e escelentŭ spiritnlŭ atâtŭ între soldaţĭ câtŭ şi între oficerĭ.

Ce privesce conducerea armatei rĕsbóiele ce le-au purtatŭ Englesii în Africa şi Asia dovedescŭ că le lipsescŭ beliducii. Generalii ruşi de altă parte au datŭ doveḑĭ, că sunt mai bunĭ strategĭ. Statulŭ majorŭ generalŭ rusescŭ în fine este de sigurŭ superiorŭ celui englesŭ.

Espertulŭ din vorbă întrébă apoi care este ţinta operaţiunei şi obiectulŭ operaţiunei şi ajunge la următorulŭ resultatŭ:

Anglia se va încercá de sigurŭ a atacá pe Ruşĭ în Europa şi în Asia. Obiectele de operaţiune în Europa vorŭ fi Petersburgulŭ şi Odessa. Ruşii vorŭ evitá o bătăliă pe mare, în care de sigurŭ ar fi învinşĭ şi se vorŭ mărgini la defensivă. Admiralulŭ rusŭ va căutá scutŭ în escelentele fortificaţiunĭ ale portului de rĕsboiu Petersburg-Kronstadt şi Odessa este apĕrată printr'unŭ sistemŭ de torpile cu multă dibăciă aşeḑatŭ.

Asemenea stau lucrurile în Asia. Pre când Rusia este asigurată în Europa prin flota şi întăriturile ei defensive, şi póte puţinŭ şi prin învoiala dela Skiernievice, ea în Asia este bine pregătită la luptă continentală avêndŭ ca obiectŭ alŭ operaţiunei: Heratulŭ.

In ori ce casŭ, fie rĕsboiu séu pace, consecinţele pentru Anglia nu sunt nicĭdecum favorabile. Heratulŭ nu va mai scăpá din ghiarăle Rusiei şi Anglia nu va mai puté domni în pace peste Indii, mai alesŭ dacă Emirulŭ Afganistanului va trece în tabĕra ruséscă.

C'unŭ cuvêntŭ — încheiă espertulŭ nostru — momentulŭ de faţă este celŭ mai favorabilŭ pentru Rusia de a-şĭ mĕsurá puterile cu rivalulŭ sĕu din Asia, dar fiecare învingere nouă a Ruşilorŭ în Asia centrală va rĕdicá prestigiulŭ Rusiei şi va umilí p'acela alŭ Angliei şi alŭ Turciei. In fondŭ Rusia nu pórtă rĕsboiu cu Afganistanulŭ, ci cu Turcia şi nu spre Herat este aţîntită privirea ei, ci spre ţînta tuturorŭ doririlorŭ sale: spre Constantinopolŭ!

Rusia şi peninsula balcanică

După cum spune o telegramă din Petersburg, iritaţiunea în Rusia nu slăbesce nicĭdecum, şi se manifestă în unele organe chiarŭ asupra Germaniei şi Austro-Ungariei. »Novosti«, care în faptulŭ, că Germania stăruesce pe lângă Pôrtă sĕ păstreze neutralitatea în casulŭ unui rĕsboiu anglo-rusŭ, nu vede unŭ echivalentŭ pentru serviciile ce Rusia le-a adusŭ Germaniei în 1870, 'şĭ esprimă temerea, că Germania şi Austro-Ungaria 'şĭ dau tótă silinţa, ca tocmai sĕ deschidă Rusiei calea spre Asia centrală, pentru ca ea sĕ nu mai aibă timpŭ a se gândi la Slavii din peninsula balcanică, pe carĭ Austria se încércă a'i atrage în sfera influenţei sale. Publicistulŭ Maicovŭ scrie în »Svett,« că Austro-Ungaria ar fi concentratŭ în Semlinŭ mase marĭ de trupe şi că ţinutulŭ pela trecerea Dunării, ce se mărginesce cu Serbia, sémĕnă unei tabere austriace. Austro-Ungaria are de gândŭ, ḑice numitulŭ publicistŭ, sĕ înainteze în Serbia veche şi apoi în Macedonia, şi acésta e causa că cele doué puterĭ împingŭ pe Rusia la rĕsboiu. Cu consimţimêntulŭ Germaniei Austro-Ungaria aştéptă la Dunăre. »Novosti«, cu ocasiunea serbării lui Metodiu, 'şĭ-a esprimatŭ convingerea, că Rusia este în stare sĕ 'şĭ susţină posiţiunea sa atâtŭ în Asia câtŭ şi în peninsula balcanică, ér în casŭ că acésta nu s'ar puté, atuncĭ Rusia sĕ alégă între stepele turcomane şi între peninsula balcanică.

Conflictulŭ dintre Anglia şi Rusia.

Cetimŭ în »N. fr. Presse«:

Ca vêntulŭ şi ca vremea se schimbă scirile despre starea negoţiaţiunilorŭ dintre Anglia şi dintre Rasia. In 19 Aprilie se părea, ca şi cum s'ar apropia încurcătura acésta periculósă de unŭ sfêrşitŭ pacificŭ, pe când în 20 Aprilie éră se arătară puncte întunecóse pe orisontŭ, după care se uită solomonarii politicĭ cu mare frică. Dela Londra vine de astădată scirea cea tristă, acolo se ridică acusaţiunea în contra Rusiei, că prin noué pretensîunĭ îngreunéză soluţiunea şi totdeodată se desmitŭ categoricŭ faimile despre cesiunea Penşdehului, declarândŭ că este o necesitate imperativă de a continuá prepreparaţiunile militare. Acésta are în câtva unŭ aerŭ ameninţătorŭ, dară prin astfelŭ de apucăturĭ sĕ nu ne amăgimŭ de felŭ. Zace în natura lucrurilorŭ, că negoţiaţiunĭ de natura celorŭ ce decurgŭ astăḑĭ între guvernulŭ britanicŭ şi între celŭ rusescŭ decurgŭ cu órecarĭ perturbaţiunĭ şi retardaţiunĭ şi că totdéuna părţile litigante, vĕḑêndŭ că o parte ridică pretensiunĭ, se răsteşte la cealaltă parte spre a o mai muia în pretensiunile sale. Orice sfĉrşitŭ va luá acéstă încurcatură, atâta putemŭ sĕ ḑicemŭ, că în timpulŭ câtŭ va decurge rĕsboiulŭ prin note diplomatice, se vorŭ rĕsti de mai multe orĭ unulŭ la altulŭ, numai sĕ facă, ca mai pe urmă după atâtea frământăturĭ şi după atâta trudă sĕ 'şĭ bage sabia în técă.

Sĕ nu pérdă omulŭ din vedere despre ce e vorba. Mai ântêiu se nasce întrebarea, că óre generalulŭ rusescŭ Komarov a scosŭ în 30 Martie pe Afganĭ cu capetele sparte din Penşdeh de nevoiă, séu că a luatŭ sabia în mână de bună voiă. In punctulŭ acesta raportulŭ generalului englesŭ Lumsden nu conglăsuesce cu celŭ alŭ comandantului rusescŭ, dér după cum se întêmplă în astfelŭ de împrejurărĭ nu se póte constata pe deplinŭ, care parte a începutŭ, de aceea nicĭ în casulŭ acesta concretŭ nu se póte decide cu certitudine causa prin care sĕ se justifice începerea unui rĕsboiu, care ar avea urmările cele mai pernicióse. Consiliulŭ de miniştri britanicŭ ce se întrunesce aḑĭ nu va fi prepcupatŭ, credemŭ, de acelŭ incidentŭ, ci se va gândi numai cum sĕ stabiléscă hotarele în acelŭ teritoriu unde locuescŭ Afganii şi Turcomanii unii lângă alţii. Generalulŭ rusescŭ, cu tóte că s'a retrasŭ în posiţiunile sale anterióre, totuşĭ a creatŭ o faptă îndeplinită, întroducêndŭ în Penşdeh o administraţiune provisorică. Acéstă faptă împiedecă o înţelegere netedă, dér pentru aceea ea n'are atâta însemnătate în sine, încâtŭ sĕ împedece înţelegerea definitivă. Lucrulŭ principalŭ este, că óre guvernulŭ britanicŭ şi celŭ rusescŭ voiescŭ mai bucurosŭ sĕ stabiléscă hotarele, chiar şi dacă Afganii arŭ perde puţinŭ teritoriu şi Ruşii arŭ avea unŭ câştigŭ nu tocmai mare, printr'unŭ rĕsboiu sângerosŭ, care s'ar purta în amêndoue continentele? Şi după tóte semnele câte se vĕdŭ, se pare, că determinarea hotarului ar aduce cu sine perturbaţiunea relaţiunilorŭ dintre Rusia şi Anglia. Dér stabilirea hotarelorŭ este unŭ lucru ce se va trăgăna multŭ timpŭ, căcĭ comisiunile, carĭ vorŭ fi însărcinate cu stabilirea hotarelorŭ totŭ mereu se vorŭ tocmi şi nedumerirea din Londra şi din Petersburg nu se va delătura până atuncĭ, până când nu va fi definitivŭ fixatŭ hotarulŭ celŭ nou din partea nordică a Afganistanului.

Motivele, care îndémnă atâtŭ pe Rusia câtŭ şi pe Anglia de a nu se încăera la luptă, trecŭ departe cu însemnătatea lorŭ peste cérta, care s'a încinsŭ pentru o ţéră stérpă, pe care o locuescŭ nisce Turcomanĭ nomadĭ. Onórea naţională nu este angajată nicĭ din partea Rusiei, nicĭ din partea Angliei, şi stăpânírea Penşdehului nu este în mânile Rusiei nicĭ o ameninţare a domniei indiene englese, nicĭ în mânile Emirului Afganistanŭ unŭ troianŭ în contra înaintărilorŭ rusescĭ. Pentruca sĕ se decidă cestiunea cea mare a Indiei, deocamdată nu este o necesitate absolută nicĭ în Londra, nicĭ în Petersburg. Acésta o vede atâtŭ Gladstone, câtŭ şi Giers. Amêndouĕ părţile nu dorescŭ rĕsboiulŭ. Intrebarea e numai, cum sĕ se feréscă de elŭ, ca sĕ nu-şĭ pérdă respectulŭ înaintea Asiaţilorŭ atâtŭ Englesii câtŭ şi Ruşii. Numai décă ar fi bunavoinţă s'ar puté afla o formulă diplomatică. S'au decisŭ alte probleme multŭ mai grele pe calea diplomatică, sciindŭ că rĕsboiulŭ ce s'ar nasce ar aduce rele necalculabile. Ministrulŭ Giers se află cu politica sa pacifică într'o posiţiune mai grea decâtŭ Gladstone. Ministrulŭ preşedinte englesŭ are, pe câtŭ scimŭ, în cabinetulŭ sĕu numai unŭ singurŭ adversarŭ, care ar pleda pentru o decisiune militară.

Poporulŭ britanicŭ nu e şovinisticŭ şi nu-şĭ perde cumpĕtulŭ, ceea ce se póte vedea mai bine din faima despré cesiunea Penşdehului. In Rusia domnesce o partidă militară pu

ternică şi acésta partidă viséză acuma, că va începe lupta decisivă pentru India cu Anglia. Aceea partidă acum 8 anĭ n'a întrebatŭ, că Rusia are banĭ şi militarĭ destui spre a pune mâna pe Constantinopolŭ şi nicĭ acuma nu se întrébă, că óre Ruşii vorŭ avé destulă putere sĕ trécă peste Himalaia; dér ministrulŭ Giers aflá unŭ sprijinŭ puternicŭ în cabinetele europene, carĭ nu vorŭ lăsá bucurosŭ sĕ se încingă unŭ rĕsboiu în Asia centrală între Rusia şi Anglia, pentru că uşorŭ s'ar puté desfăşurá cestiunea orientală, care ar pune tótă Europa în flacărĭ; dér cabinetele europene până acum nu şi-au datŭ tóte silinţele, ca sĕ se delătureze unŭ conflictŭ între aceste 2 puterĭ marĭ şi lucrulŭ este uşorŭ de esplicatŭ, pentru că până acum este vorba numai de Penşdeh şi de Tekinsĭ; dér când vorŭ vedé puterile europone, că lovirea dintre Anglia şi dintre Rusia produce asupra Europei urmărĭ rele, atuncĭ reservele actuale din Berlin se vorŭ terminá. O isolare a părţilorŭ beligerante este imposibilă. Numai împedecarea rĕsboiului ar fi uniculŭ mijlocŭ, prin care s'ar puté ferí Europa de a se încurcá într'unŭ rĕsboiu pustiitorŭ.

Călĕuza „Românului."

„Aveţĭ unŭ bunŭ esemplu de imitatŭ!" ḑise Regele Carolŭ către fiii marelui patriotŭ decedatŭ. Aceştia vorŭ înlocui d'acum pe părintele lorŭ în conducerea veteranului ḑiarŭ. Actualulŭ directorŭ alŭ „Românului," Vintilă C. A. Rosetti declară în numĕrulŭ celŭ mai nou, că de călĕuză îi vorŭ servi viaţa, faptele şi aspiraţiunile părintelui sĕu! Eată ce scrie „Românulŭ" în revista sa de Mercurĭ:

Deşi striviţĭ suptŭ greutatea durerii, esemplulŭ măiestrului ne înbărbăteză. Datoria înainte de tóte, ne-a ḑisŭ pururea Rosetti, cu vorba şi cu fapta, şi ne-a repetat'o până la celŭ din urmă alŭ sĕu cuvĕntŭ. Strivitŭ chiar de durerĭ corporale şi morale, avêndŭ unŭ copilŭ mortŭ şi altulŭ murindŭ, Rosetti nu-şĭ uita datoria, nu părăsea péna, nu înceta patrioticu-i apostolatŭ. Aşa ne-a sfătuitŭ sĕ facemŭ şi noi. Urmaşĭ credincioşĭ călĕuziţĭ de esemplele măreţe ale întregei lui vieţĭ, luămŭ şi aḑĭ péna cu mâna tremurândă, dér asiguraţĭ că facemŭ lucrarea lui plăcută, înlănţuindu-ne durerea pentru a ne face datoria.

Perdut-amŭ călĕuza, dér ne rĕmânŭ faptele, ne rĕmânŭ scrierile, ne rĕmâne viaţa lui, pe care o cunóscemŭ şi care vorŭ inspirá şi călĕuzi a nóstră activitate. N'avemŭ, nu putemŭ avea talentulŭ şi vigórea, care făceau din péna lui Rosetti măciuca ce strivea ori ce rĕu; n'avemŭ acelŭ geniu creatorŭ, care pururea şi răpede sĕ pună binele în loculŭ rĕului esistinte.

Dér amŭ moştenitŭ, căcĭ amŭ sorbit'o din marea şi maréţa lui inimă, credinţa nestrămutată în românismŭ, în libertate, în triumfulŭ dreptăţii şi adevĕrului. Şi cu acestŭ capitalŭ, care lui însuşĭ i se părea îndestulătorŭ, îndrăsnimŭ a porni — din nefericire d'astă dată singurĭ — pe calea de elŭ deschisă, pe calea ce a urmat'o 40 de anĭ, pentru binele şi fericirea ţĕrii. Direcţiunea ne e dată; călĕuză ne va fi viaţa, faptele şi aspiraţiunile lui. Nu ne vomŭ abate dér nicĭ cu o liniă de pe calea urmată de fundatorulŭ ‚Românului.‹

SCIRILE ḐILEI.

Reuniunea pentru sprijinirea Ciangăilorŭ şi-a ţinutŭ adunarea generală în Budapesta în 11 Aprilie n. Din raportulŭ anualŭ se constată, că colonisarea Ciangăilorŭ în Ungaria trebuie sĕ fie privită ca sfirşită şi că cea mai deaprópe problemă a reuniunei este sprijinirea şi întărirea naţională a Ungurilorŭ, ce trăiescŭ în Bucovina, Moldova şi România, că pentru împlinirea lui s'au ajutatŭ scólele şi bisericile de acolo cu banĭ şi s'au împărţitŭ scrierĭ poporale unguresci pentru tinerime. Prin mijlocirea deputatului Hoitsy tipografiile capitalei au datŭ 1000 de volume.

—0—

Din Deva ni se scrie, că procesulŭ intentatŭ d-lui Iónŭ Ipanoviciu, parochŭ gr. or. în Hĕrĕu, pentru agitare (?) s'a terminatŭ condamnându-lŭ tribunalulŭ reg. din Deva la o lună de ḑile închisóre de statŭ, amendă 20 fl. şi plătirea cheltuelelorŭ de judecată. Acusatulŭ a făcutŭ apelŭ.

—0—

C. A. Rosetti a fostŭ espusŭ în camera unde a muritŭ pe unŭ patŭ acoperitŭ cu florĭ. In mijloculŭ florilorŭ era aşeḑatŭ unŭ stégŭ naţionalŭ, a cărui parte roşiă acoperea peptulŭ rĕposatului. La capulŭ patului se afla portretulŭ mamei lui Rosseti, ér la picióreie lui portretulŭ fiu-sĕu Mircea. Intréga cameră era împodobită cu verdeţă şi cu coróne cu inscripţiunĭ. Toţĭ membri oposiţiunei s'au înscrisŭ la C. A. Rosetti. Regele s'a dusŭ la casa rĕposatului, unde fórte mişcatŭ a ḑisŭ fiiorŭ lui: ›Aveţĭ unŭ frumosŭ esemplu de urmatŭ.‹ Unŭ mare numĕrŭ de corónc a fostŭ comandatŭ, dintre care amintimŭ: a Creditului mobiliarŭ, a Bancherilorŭ din Bucurescĭ, a Băncii naţionale, a Băncii României, a Societăţii lucrătorilorŭ tipografĭ, a Creditului fonciarŭ ruralŭ, a Familiei Brătianu, a Societăţii zarafilorŭ, a judeţului Ilfovŭ, a Clubului junimei, a Camerei de comerţŭ, a Consiliului de miniştri, a judeţului Jalomiţa, a oraşului Piteştĭ, a Curţii, a Corporaţiei marchitanilorŭ, şi o mulţime de alte coróne.

—0—

S'a rĕspânditŭ sgomotulŭ, că gimnasiulŭ catolicŭ de aci ilŭ va luá statulŭ în sarcina sa.

—0—

Abia trece câte o ḑi, în care sĕ nu se comită în Pesta câte unŭ omorŭ. La 19 Aprilie n. séra au fostŭ omorîte prin veninŭ, într'unŭ micŭ hotelŭ, două fete: Iulia Horváth şi Rosa Bender de către unŭ tênĕrŭ. Otrăvitorulŭ e urmăritŭ.

—0—

‚Budp. Tagblatt‹ de Marţĭ, vorbindŭ despre rĕposatulŭ C. A. Rosetti, ḑice: ‚România a perdutŭ pe celŭ mai popularŭ omŭ alu sĕu, Austro-Ungaria pe unŭ contrarŭ neîmpĕcatŭ: Rosetti, mulţĭ anĭ preşedinte alŭ camerei din Bucurescĭ şi redactorŭ alŭ ›Românului‹, a muritŭ în nóptea din urmă. Impreună cu actualulŭ preşedinte, Brătianu, a formatŭ odinióră ›tênĕra Româniă‹, prototipulŭ a ‚tinerei Italiei‹ a lui Mazzini; după întórcerea lorŭ în patriă, amêndoi bărbaţii au fostŭ conducĕtorii Roşiilorŭ. Brătianu a apucatŭ de multŭ pe cărarea oportunităţii; Rosetti, o natură câtŭ se póte de onorabilă, a rĕmasŭ credinciosŭ radicalismului sĕu politicŭ, dar şi şovinismului sĕu de marea Daciă. Incă în anii din urmă a îndeplinitŭ elŭ în favórea ţĕranilorŭ, a cărorŭ emancipare a fostŭ mai multŭ opera sa, unele uşurărĭ materiale şi reforma electorală. Popularitatea sa a fostŭ fără marginĭ. Fanaticului nostru contrarŭ îi putemŭ şi noi depune o cunună pe cusciugŭ: a fostŭ unŭ omŭ de onóre, şi acésta, cum a ḑisŭ Grillparzer, aḑĭ totŭ este ceva.‹

—0—

In Preşmerŭ au arsŭ în ḑilele aceste mai multe zidirĭ. De asemenea în Feldióra au arsŭ trei şurĭ cu paie şi două staule d'ale Românilorŭ.

—0—

Saculŭ cu 4050 fl., ce dispărusă la oficiulŭ postalŭ din Pojunŭ, s'a găsitŭ. Servitorulŭ de poşte bănuitŭ a fostŭ pusŭ în libertate.

Procesuln din Deva.

(Raportulŭ specialŭ alŭ ›Gaz. Trans.‹)

Deva, 20 Aprilie 1885.

(Urmare).

Preşed.: Ajungêndŭ la proiectulŭ de lege de sub întrebare aţĭ ḑisŭ în tonŭ agitatŭ şi în terminĭ incovenienţĭ, că étă statulŭ vrea acum sĕ ne ia limba! Nu este acésta o agitare?

Acusatulŭ: Am ḑisŭ, că statulŭ nu ar avé dreptulŭ a se amestecá în scólele nóstre, făcute şi susţinute de noi. In acésta nu aflu nicĭ o agitare, că limba de propunere şi — o póte alege fiecare scólă după placŭ, — ei, dér tendinţa proiectului de lege nu a fostŭ aceea, ca sĕ se înveţe limba maghiară, ci ca cu încetulŭ sĕ scótă limba română din scólele nóstre, precum aceea o dovedesce urmările. Decĭ nu am agitatŭ nicĭ contra limbei maghiare.

Preş.: Ai mai ḑisŭ, că décă acelŭ proiectŭ se va face lege, va fi periclitată şi biserica română.

Acus.: Acésta nu am ḑisŭ. Eu am ḑisŭ numai aceea, că prin proiectulŭ de lege vĕḑŭ periclitată naţionalitatea română.

Preş.: Ai ḑisŭ şi aceea, că în tóte legile Maghiarii apésă pe Românĭ, şi prin acésta ţi-ai alesŭ o temă, cu care sĕ poţĭ agitá.

Acus.: Am ḑisŭ, că este de mare însemnătate, că legile nu s'au făcutŭ în favórea Românilorŭ, — am mai accentuatŭ şi aceea, că ar fi bine, ca noi pretutindenea unde recerŭ interesele nóstre sĕ fimŭ representaţĭ.

Preş.: Este o contraḑicere în aceea ce ḑiceţĭ acum şi în acea, când aţĭ ḑisŭ, că nu este de lipsă limba maghiară. — Atuncĭ cum ar puté fi numiţĭ Românii în oficii, décă nu ar sci limba statului, şi cum ar puté fi ei representaţĭ pretutidenea, décă ar asculta de D ta?

Acus.: Eu nu aflu contraḑicerea, căcĭ eu nu am ḑisŭ, că Românii sĕ nu înveţe limba maghiară, ci am arĕtatŭ, câtŭ e de greu a impune o limbă, de care Românii nu potŭ avé trebuinţă. Este mare deosebire într'aceea ce învaţă poporulŭ şi într'aceea ce învaţă cei ce se dedică la studii mai înalte.

Preşed.: Pentru ce ai agitatŭ contra limbei statului, căcĭ a o învĕţa e bine; apoi étă şi eu ca Maghiarŭ amŭ învĕţatŭ limba română şi har Domnului, nu m'am desnaţionalisatŭ?

Acus.: Eu susţinŭ, că mai ântêiu fiecare sĕ scie limba lui, căcĭ astfelŭ nu va perde atâta învĕţândŭ alta. De altmintrea eu nicĭ nu amŭ ḑisŭ nimicŭ în detrimentulŭ limbei maghiare.

Preş.: La acte e alăturată şi vorbirea Dtale şi ai ḑisŭ, că n'ai vorbitŭ alta decâtŭ aceea ce e scrisŭ acolo, dér martorii ḑicŭ alta.

Acus.: Eu nu amŭ venitŭ preparatŭ la conferinţă şi decĭ nicĭ nu amŭ avutŭ vorbirea gata. D-lŭ jude încuirentŭ m'a provocatŭ, ca sĕ punŭ pe hârtiă ce amŭ ḑisŭ, şi fiindŭ că cele ḑise de mine mi-au fostŭ în prôspĕtă memoriă, decĭ amŭ scrisŭ cele mai esenţiale; ce vorŭ fi ḑicêndŭ martorii, vomŭ auḑi.

Procurorulŭ: Ḑis-ai că Românii suntŭ autochtonĭ în acéstă ţéră, că Ungurii ar fi străinĭ şi Românii..

Acus.: Eu acésta nu amŭ ḑisŭ. A ḑis'o d. G. Secula, dér într'unŭ altŭ înţelesŭ şi modŭ.

După acestŭ interogatorŭ preşedintele anunţă, că va începe ascultarea martorilorŭ.

Ascultarea martorilorŭ

Szöllösy Tuhutum, profesorŭ la preparandia de statŭ din Deva, ḑice, că a fostŭ de faţă la conferinţa Românilorŭ din 10 Marte 1883, dér vorbirea acusatului nu o-a auḑitŭ, că pe când a vorbitŭ acusatulŭ, dênsulŭ s'a fostŭ depărtatŭ; a auḑitŭ însĕ mai târḑiu, — dér dela cine nu scie sĕ spună, — că acusatulŭ ar fi ḑisŭ, că Maghiarii vréu sĕ le răpéscă Românilorŭ limba şi naţionalitatea. Ḑice mai departe, că la acea conferinţă au fostŭ de faţă în mare parte ţĕranĭ. Iritaţiune nu a observatŭ, decâtŭ că din când în când unii tinerĭ dau semne de aprobărĭ.

Antoniu Soos, asemenea profesorŭ la preparandia de statŭ, a fostŭ de faţă la conferinţă, dér acum nu 'şĭ mai aduce aminte, ce a vĕḑutŭ şi ce a auḑitŭ acolo, pentru aceea cere sĕ i se cetéscă fasiunea, ca sĕ şi-o revóce în memoriă, declarândŭ că susţine ceea ce a fasionatŭ.

Cetindu-se partea esenţială din fasiune, ḑice că acum îşĭ aduce aminte. — Eu am statŭ, ḑice martorulŭ, în fundulŭ bisericei, alăturea cu martorulŭ T. Szöllösy, şi am auḑitŭ în mare parte ce a vorbitŭ I. Papiu. Din vorbirea lui d. G. Secula am auḑitŭ şi înţelesŭ şi mai puţinŭ. — Vorbirea acusatului încă nu o am priceputŭ, totŭ ce am pututŭ scóte din ea, îmĭ pare a fi fostŭ aceea, că Ungurii dela 1848 n'au învĕţatŭ nimicŭ şi că absolutismulŭ nu a luatŭ dela Românĭ, ceeace Ungurii vorŭ a luá, — adecă nu s'a atinsŭ de limba Românilorŭ.

A auḑitŭ esclamărĭ de ›Nu primimŭ!‹ ›Nu suferimŭ!‹ ›Mai bine murimŭ!‹. Carĭ au fostŭ însĕ cuvintele de carĭ s'a folositŭ acusatulŭ, nu scie spune. La întrebarea, că ce impresiune a făcutŭ asupra lui vorbirea acusatului, rĕspunsde, că nu-şĭ aduce aminte. Mai spune şi aceea, că acusatulŭ n'a ḑisŭ ›Ungurii **în**‹ ci **›dela** 1848‹ n'au învĕţatŭ nimicŭ.

Antoniu Csürös, protonotarŭ opidanŭ în Deva, la conferinţa din cestiune a funcţionatŭ ca comisarŭ de poliţiă.

Martorulŭ ḑice, că a asistatŭ dela începutŭ până la finitulŭ conferinţei şi că la acea conferinţă au participatŭ mai cu sémă ţĕranĭ. Işĭ aduce aminte, că preşedintele conferinţei nu a anunţatŭ primirea propunerei lui d. G. Secula de locŭ după ce acela a terminatŭ motivarea, ci după ce s'a primitŭ şi adausulŭ acusatului. Ţinerea şi programulŭ conferinţei s'a anunţatŭ la poliţiă în scrisŭ şi la timpŭ. Ce a ḑisŭ acusatulŭ, din cuvêntŭ în cuvêntŭ, nu scie, sensulŭ vorbirei lui însĕ scie că a fostŭ, că Ungurii dela 1848 nu au învăţatŭ nimicŭ, că legile nu se respecteză de către guvernŭ. In contra proiectului de lege nu a ḑisŭ, decâtŭ ceea ce am fasionatŭ.

La întrebarea, că ḑis'a acusatulŭ că décă proiectulŭ de lege va fi primitŭ atuncĭ Românii vorŭ fi opriţĭ d'a se ruga şi lui Dumneḑeu*) româneşce, rĕspunde că aşa ceva acusatulŭ n'a ḑisŭ, ci a propusŭ d'a adera la programulŭ din Sibiu şi d'a votá încredere ḑiarelorŭ române. Nicĭ aceea nu a auḑitŭ, că acusatulŭ sĕ fi ḑisŭ, că acum şi limba se va scóte din biserică.

Eu — ḑice martorulŭ — amŭ aflatŭ, că vorbirea acusatului a fostŭ agitătóre, şi amŭ vĕḑutŭ că şi alţii sunt agitaţĭ, dér m'am temutŭ a opri pe oratorŭ, fiindcă eramŭ singurulŭ Maghiarŭ în adunare şi conferinţa erá către sfêrşitŭ, decĭ nu voiam sĕ compromitŭ poliţiá şi sĕ dau prilegiu la scene turbulente.

Apĕrătorulŭ: Cum a fostŭ poporulŭ stimulatŭ sub durata vorbirei acusatului?

Martorele: Sciu, că au fostŭ dese şi sgomotóse aprobărĭ, dér disordine nu s'a observatŭ în totŭ decursulŭ adunării.

Apĕrătorulŭ: Şi ce impresiune a făcutŭ vorbirea acusatului asupra D-tale?

Martorulŭ: Asupra mea, ca Ungurŭ, a făcutŭ o impresiune agitătóre.

Apĕrătorulŭ cere a se constata, că acusatulŭ a vorbitŭ către Românĭ şi nu către Maghiarĭ.

Martorulŭ mai rĕspunde, că conferinţa s'a disolvatŭ în cea mai esemplară ordine şi că după o oră dela disolvarea conferinţei întregŭ oraşulŭ a fostŭ, ca şi cum nicĭ nu s'ar fi ţinutŭ o aşa mare conferinţă, ba şi dela alţii, dela Maghiarĭ chiar a auḑitŭ, că ordinea a fostŭ esemplară. Incheiă, că după vorbirea acusatului nu a observatŭ nicĭ o iritaţiune.

(Va urma)

Despoierĭ unguresci.

Săcele, 10 Aprilie 1885.

Domnule Redactorŭ! In comuna Satu-lungŭ suntŭ peste două din trei părţĭ Românĭ. Islazulŭ satului ilŭ plătescŭ Românii trei părţĭ, ér Ungurii numai a patra parte. Prin urmare plătescŭ Românii din punga lorŭ cheltuielile amploiaţilorŭ şi aruncurile satului în sumă până la 8000 fl., ér Ungurii plătescŭ 2700 până la 2800 fl. Noi nu avemŭ altceva decâtŭ islazulŭ satului pentru păşunarea vitelorŭ, fiindcă Românii nu au altă avere decât câte o casă şi o grădină, care o folosescŭ. Islazulŭ, pentru care noi Românii ne spetimŭ plătindŭ dare, abia ilŭ folosescŭ astăḑĭ vr'o 190 de locuitorĭ Sĕcui din comună, ér Românii cu Ungurii cei sĕracĭ nicĭ unulŭ nu se folosesce de acestŭ islazŭ, pe când înainte vreme până

---

*) Óre la 28 Februariu a. c. nu s'a întêmplatŭ o asemenea oprire?

în anulŭ acesta noi Românii cu Secuii cei săracĭ ilŭ folosémŭ în număr de vr'o 1800, rĕmânêndŭ unii dintre noi cu oile dela St. Mihaiu şi până la sf. George pe hotarul satului, fără sĕ fim supĕraţĭ de cineva; căcĭ ilŭ aveamŭ în paştere dela părinţii şi moşii noştri şi amŭ avutŭ acestŭ dreptŭ până în anulŭ acesta 1885. Ér poiana Şanţului dinpreună cu poiana Aninilorŭ şi cu cuprinderea poenii Şanţului din valea Zimbrului şi de peste Tĕrlungŭ în dreptulŭ poenii Şanţului, de 72 anĭ ni-o dase magistratulŭ Braşovului numai în folosinţa nóstră a Românilorŭ economĭ de vite pentru tunderea oilorŭ şi vêndarea mieilorŭ, mai târdiu pentru vêndarea berbecilorŭ noştri.

Lunĭ la 8 Aprilie au fostŭ trei sĕptĕmânĭ, în lipsa Românilorŭ din comitetulŭ comunalŭ, s'au adunatŭ numai Ungurii din comitetŭ la cancelaria comunală din Satulungŭ şi au hotărîtŭ, că numai douĕ-deci de dile le dă dreptŭ economilorŭ de vite, ca sĕ stea cu oile pe hotarulŭ comunei Satu-lungŭ, adecă de la 10 Maiu până la sfêrşitulŭ acestei lunĭ spre a'şĭ tunde oile, ér ei Ungurii sĕ aibă dreptŭ a folosi hotarulŭ satului anulŭ întregŭ; cu alte cuvinte 190 de Secui din comuna sĕ foloséscă hotarulŭ totŭ anulŭ, ér 1800 de Românĭ cu Secuii săracĭ sĕ n'aibă nicĭ unŭ dreptŭ, afară de cele 20 de dile de folosinţă a hotarului.

A doua di după acéstă nenorocită hotărîre, sosindŭ acasă Voicu Roşculeţŭ şi vĕdêndŭ, că Ungurii voiescŭ sĕ nimicéscă drepturile Românilorŭ şi ale Secuilorŭ mai săracĭ, drepturĭ ce le-au avutŭ dela părinţii şi moşii lorŭ, a însinuatŭ protestŭ în contra acestei hotărîrĭ.

Suntemŭ curioşĭ sĕ vedemŭ, câtŭ simţŭ de dreptate mai au în ei nemiloşii Ungurĭ! **S.**

O interpelare cătră sinodulŭ din Sibiiu.

Unŭ bunŭ Românŭ, învĕţătorŭ în Trei-scaune, ne rógă, sĕ publicămŭ o interpelare ce-o adreséză luminatului şi măritului Sinodŭ din Sibiiu. Ea privesce o causă sfântă şi de mare importanţă culturală şi naţională, de aceea ne grăbimŭ a-i da locŭ în colónele fóiei nóstre. Eată-o:

Prea Mărite Sinodŭ archidiecesanŭ gr. orientalŭ!

Deórece forurile bisericescĭ superióre competente, cari sunte chiămate a scóte din miseria cea mare în care suntŭ scólele nóstre confesionale greco-orientale române din Trei-scaune (Haromszek), în ceştĭ 10 anĭ din urmă nu au înbunătăţitŭ cu nimicŭ nicĭ starea scólelorŭ, nicĭ a învĕţătorilorŭ, suntŭ silitŭ a aduce la cunostinţa măritului Sinodŭ archidiecesanŭ următórele şi a întreba:

1. Are cunoştinţă măritulŭ Sinodŭ archidiecesanŭ, cumcă scólele nóstre conf. gr. or. din Trei-scaune nu înaintéză de locŭ, ci suntŭ aprópe de peire?

2. Are cunoştinţă măritulŭ Sinodŭ archidiecesanŭ, cumcă au peritŭ scólele nóstre din S. Sz. György, din Vâlcele (Elöpatak), cea din Nou, (Uifalu) cea din Uzon şi cumcă şi celelalte suntŭ în ajunulŭ peirii?

3. Are cunoştinţă măritulŭ Sinodŭ archidiecesanŭ, cumcă ce ar fi causa miseriei, neînaintării şi perirei acestorŭ scóle? Şi dacă nu are cunoştinţă îi împărtăşescŭ următórele:

Causele peirii şi a neînaintării scólelorŭ conf. gr. or. din comitatulŭ Trei-scaunelorŭ suntŭ următórele:

Scólele nu suntŭ înzestrate cu recuisite. Invĕţătorii suntŭ de totŭ rĕu salarisaţĭ, cei mai mulţĭ nu au, cu cantoriă cu totŭ, nicĭ 150 fl. v. a. Nu se ameliorézá salariile învĕţătorilorŭ. Nu se păzesce litera normativului scolarŭ. Inspectorii scolarĭ districtualĭ pré puţinŭ se intereséză de înbunătăţirea sorţii scólelorŭ şi a învĕţătorilorŭ. Scólele nu potŭ concura cu celelalte scolĭ din comune, din causa neajunselorŭ lorŭ. Scolarii începŭ a părăsi scóla, adĭ pere una, mâne alta.

Mare comentarŭ nu voiu sĕ facŭ, ci întrebŭ: are ntenţiunea măritulŭ Sinodŭ archidiecesanŭ, a face sĕ înceteze acéstă miseriă séu nu? Şi décă are intenţiunea, sĕ se îndure a face pasurile necesare câtŭ mai grabnicŭ, căcĭ dacă nu, este mare periculŭ, că vomŭ perde şi acele scóle ce ni-au mai rĕmasŭ în Trei-scaune, e periculŭ ca noi sĕ ne perdemŭ dilele şi poporulŭ sĕ rĕmână neluminatŭ.

Cu părere de rĕu, dar suntemŭ siliţĭ a aduce la cunoscinţa prea măritului Sinodŭ archidiecesanŭ, aceste neajunsurĭ şi sperămŭ, că dóră se vorŭ îndrepta lucrurile.

Sepsi Sân-Georgiu în 9 Aprilie 1985.

Unŭ învĕţătorŭ în numele celorŭ din miseriă.

Raportŭ poliţienescŭ,

Braşovŭ, 18 Aprilie 1885.

Luna Martie nu este atâta de bogată în întêmplărĭ de interesŭ poliţienescŭ, ca antecesóra sa; dér credinciosŭ datoriei de raportorŭ voiu comunicá şi aceste puţine casurĭ.

Hoţulŭ, care în nóptea de 8 spre 9 Martie a. c. se introdusese în casa măcelarului George Roncea în Braşovulŭ vechiu şi furase unŭ césornicŭ Anker de argintŭ cu lanţŭ, o blană, o părechie de pantalonĭ, precum şi o mai mare cantitate de carne şi cârnaţĭ, fù descoperitŭ în persóna lui Alicsity Tamas din Zsombor şi predatŭ judecătoriei penale, căreia i-a mărturisitŭ fapta.

Totŭ aşa Soos Trezsi, care fusese în serviciulŭ comerciantului de aci Iohann Bolland şi care furase stăpânului sĕu 4 bucăţĭ de cârpe, douĕ părechĭ de patine şi alte lucrurĭ, a fostŭ predată judecătoriei penale.

Presupunerea căpităniei oraşului pronunţată într'unŭ raportŭ poliţienescŭ de mai înainte, că ajutorulŭ de zidarŭ Papp Károly, care neavêndŭ nicĭ o ocupaţiune cheltuia sume marĭ de banĭ într'unŭ modŭ surprindĕtorŭ şi în generalŭ era bănuitŭ, că aceste sume marĭ de banĭ a trebuitŭ sĕ le fi câştigatŭ pe cale criminală, s'a adeveritŭ, căcĭ acela se află de presentŭ din causa falsificării de banĭ în cercetare.

In nóptea de 4 spre 5 Martie găsi comerciantulŭ din locŭ Carolŭ Kinn, fiindŭ pórta încuiată, la 11 óre în antecamera sa pe sergentulŭ Szánta din regimentulŭ 2 de infanteriă de aci. Ce a avutŭ sĕ caute numitulŭ la aşa oră înaintată într'o locuinţă privată, se va lămuri prin cercetarea orênduită.

Abusulŭ, că locurile cu verdéţă, plantate şi cultivate de pe strajă suntŭ călcate de publicŭ şi împrejurimea castelului în totŭ modulŭ este murdărită, a îndemnatŭ pe comanda militară c. r. a staţiunei, ca sĕ róge printr'o scrisóre pe căpitănatulŭ oraşului, sĕ facă cunoscutŭ locuitorilorŭ oraşului, că fie-care persónă, care va călcá pe érba de lângă serpentine şi scărĭ, se va aresta. Cu tóte că noi suntemŭ de părere, că stimata comandă c. r. a staţiunei după legile esistente nu este îndreptăţită în astfelŭ de casurĭ de a arestá persónele civile, ci la asemenea casurĭ sĕ facă arătare la diregĕtoriile civile în contra acelorŭ carĭ pórtă vina, cu tóte acestea publiculŭ este provocatŭ, de a nu umblá decâtŭ peste serpentinele şi scările, carĭ ducŭ în vêrfulŭ străjei.

Impregiurarea, că deunădĭ doi omenĭ şi unŭ câne au fostŭ muşcaţĭ de unŭ câne bănuitŭ ca turbatŭ, a îndemnatŭ pe căpitănatulŭ oraşului de a porunci ca cânii, de pe teritoriulŭ Braşovului sĕ fiă provĕduţĭ cu botniţe, o orênduire, care în casulŭ de faţă este fórte justificată.

Cumcă servitorimea de aci posede într'unŭ gradŭ fórte micŭ virtutea bunei cuviinţe, acésta o scie fórte bine deşi cu mare părere de rĕu, căpitănatulŭ oraşului, nu póte însĕ împărtăşi părerea comandei militare c. r. a staţiunei, că în cele mai multe casurĭ: »Servitórele prin purtarea lorŭ neimorală provocătóre, precum şi prin acea, că se légă prin purtarea lorŭ obrasnică de soldaţĭ, ar fi causele deselorŭ escesurĭ în contra moralităţii publice, căcĭ după acéstă părere ar trebui ca causa şi efectulŭ sĕ fie schimbate.

Cumcă feciorii liberĭ de serviciu în orĭ-ce casŭ nu se plimbă séra în totdéuna pe stradele oraşului cu scopulŭ celŭ mai nevinovatŭ, ci cu greu se opunŭ cântecelorŭ de sirene dela fântânĭ şi la porţĭ, este o faptă necontestabilă şi de scene à la Potiphar şi Iosifŭ asemenĭ nu putemŭ raporta; provocămŭ însĕ pe stăpânĭ, de a supraveghia mai bine pe servitórele lorŭ şi a le interdice nóptea preumblarea pe uliţĭ şi mergerea la fântână.

In timpulŭ din urmă a căutatŭ şi tinerimea, care se întorcea séra dela şcóla de meseriă, prin sgomotŭ şi strigătŭ mare sĕ altereze liniscea publică şi unii escedenţĭ au fostŭ prinşĭ, între carĭ se aflá unŭ învĕţăcelŭ, care era bănuitŭ, că arŭ fi furatŭ stăpânului o sumă mai însemnată de parale.

Aresturile făcute în oraşŭ şi în suburbii în nóptea de Pascĭ dĕdură unŭ resultatŭ satisfăcĕtorŭ, căcĭ au fostŭ prinşĭ 8 individĭ şi vagabundĭ fără mijlóce, carĭ după aceea au fostŭ retrimişĭ în locurile lorŭ natale.

Se spune mai departe, că în primulŭ cuartalŭ alŭ acestui anŭ, din causa călcării statutelorŭ penale oraşenescĭ au incursŭ 107 fl. 40 cr. în folosulŭ fondului orăşenescŭ pentru săracĭ. Totŭ asemenea în acelaşŭ cuartalŭ s'au pertractatŭ 563 casurĭ de prevaricaţiunĭ în pădurĭ şi s'au plătitŭ în despăgubirĭ şi amende (glóbă) 549 fl. 18 cr. v. a.

In fine mai împărtăşimŭ următórele date din raportulŭ lunarŭ alŭ oficiului de insinuare orăşenescŭ. In luna lui Martie a. c. s'au făcutŭ la acestŭ oficiu următórele insinuărĭ: Cu locuinţe stabile s'au însinuatŭ 24 de familii. Schimbărĭ de locuinţe s'au însinuatŭ 235. Insinuărĭ de calfe s'au făcutŭ 111, depărtărĭ 103. Invĕţăcei au fostŭ insinuaţĭ 15, s'au depărtatŭ 28. Copii în costŭ (şcolarĭ) 10 însinuărĭ şi 28 depărtărĭ. Insinuărĭ de servitóre 488 şi depărtărĭ 240. Dilerĭ lucrătorĭ în Braşovŭ au fostŭ 12 insinuaţĭ şi 11 s'au depărtatŭ. Streinii călĕtorĭ, cari au visitatŭ hotelurĭ şi case private: 507 însinuărĭ şi 476 depărtărĭ. In spitalŭ au întratŭ 50 şi 54 au eşitŭ d'acolo. Dela c. r. casă de corecţiune, dela închisórea judecătoriei de cercŭ şi închisórea comitatului au fostŭ însinuaţĭ 51 de pedepsiţĭ, şi au eşitŭ d'acolo 52. Dela căpitănatulŭ oraşului au fostŭ espeduiţĭ în loculŭ lorŭ natalŭ 5 femei şi 2 bărbaţĭ. Dela oficiile preoţescĭ au fostŭ anunţaţĭ 79 născuţĭ, 80 morţĭ. S'au făcutŭ aşadéră împreună 2661 de însinuărĭ. S'au datŭ 389 de informaţiunĭ. Au fostŭ pedepsite în luna acésta, din causa călcării prescripţiunilorŭ de însinuare, 48 de familii.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz Trans.«)

Pesta, 23 Aprilie. — Maiestatea Sa monarchulŭ primesce în 4 Maiu în castelulŭ Budei audienţă generală.

Szeged, 23 Aprilie. — Teatrulŭ nou construitŭ se află de erĭ după amédĭ la 2 óre în flacărĭ. Foculŭ a isbucnitŭ pe scenă la maşineria deasupra cortinei de sêrmă, ajungêndŭ în spaţiulŭ publicului. Teatru e fără scăpare perdutŭ. Se vorbesce, că s'a pusŭ focŭ cu intenţiune. Pe la órele 4¾ a cădutŭ boltitura frumósei faţade.

Londra, 23 Aprilie. — Anglia a cerutŭ a se investiga incidentulŭ din 30 Martie dela rîulŭ Kuşk; acésta va întrerupe continuarea pertractărilorŭ.

Berlin, 23 Aprilie. — Camera deputaţilorŭ a respinsŭ cu 169 contra 127 voturĭ propunerea de a se elibera Messelesen de pedépsă pentru împărtăşirea cu sf. taine.

DIVERSE.

Otrăvirea găinilorŭ prin neghină. — D. Eloire, medicŭ veterinarŭ dela Capelle, a constatatŭ otrăvirea găinelorŭ prin bóbe de neghină. La pui simptomele de otrăvire se puteau confundá în câtva cu acelea ale colerei. In acestŭ timpŭ nu se producea nicĭ o diaree, acésta devine uşorŭ de o colóre albastră şi veştedă, n'are faţa négră a colorii puilorŭ. Penele pe paserea viuă înainte de mórte cu vre-o câteva óre suntŭ sbârlite, d'o colóre mai întunecată, paserea este tristă şi-şĭ întórce cioculŭ dela stânga spre drépta, pielelea nu presintă nimicŭ anormalŭ; grăsimea e frumósă şi fără pete. La autopsie s'a găsitŭ guşa plină de alimente, şi pipota cuprindea câteva petricele şi colórea esterióră era mai închisă ca şi starea normală. Cavitatea sa interiórá era scăăută printr'unŭ felŭ de umflătură mucósă; acésta membrană se ridică uşorŭ, lăsândŭ unŭ golŭ, în dreptulŭ umflăturii, d'o masă gilatinósă de mărimea unei nucĭ. Glandele intestinale suntŭ uşorŭ aprinse. Trebue dér evitatŭ a se da grăunţele de neghină găinilorŭ.

***

O sêrbătóre a Polonezilorŭ. — In Polonia este unŭ obiceiu ciudatŭ. In Dumineca Paştilorŭ se sêrbéză aşa numitulŭ »Dingus«, adecă unŭ felŭ de botezŭ „retrospectivŭ.« Se umple cu apă o butelie, unŭ vasŭ, o cană, séu o doniţă şi se stropesce séu sĕ udă aprópele sĕu cu ocasiunea Pascelui. Bărbaţii stropescŭ dómnele c'unŭ lichidŭ parfumatŭ; dér ţĕranii cufundă pe fete în lacurĭ şi eleştae. Servitorii din fermele cele marĭ ducŭ cu d'asila pe cele carĭ le preferă mai multŭ lângă o pompă şi le stropescŭ de susŭ pâng josŭ cu apă. Acestŭ obiceiu este atâtŭ de înrădăcinatŭ, încâtŭ o fată care nu este tratată în felulŭ acesta sĕ sémte părăsită şi despreţuită; ea se crede chiar insultată. Părinţii suntŭ obligaţĭ de a dé o mésă tinerilorŭ, carĭ au botezatŭ astfelŭ pe juna fată. Servitórele udă mânile stăpânilorŭ şi primescŭ unŭ darŭ séu unŭ bacşişŭ. Domnişórele n'au de oedinarŭ acésta generositate faţă cu tinerii; şi recunoscinţa lorŭ sĕ mărginesce în a vĕrsá fără veste, o carafă cu apă în spinarea cavalerului de predilecţie. Deşi sensaţiunea este puţinŭ cam neplăcută, totuşĭ tinerilorŭ le place fórte multŭ acéstă sêrbătóre. Aceste originalităţĭ începŭ în diminéţa dilei şi ţinŭ până a prope séra.

BIBLIOGRAFIA.

Beiŭ, Vodă, Domnŭ, romanŭ istoricŭ de Teochar Alexi, broşura duplă 25—26 a eşitŭ de sub tiparŭ avêndŭ o ilustraţiă. Preţulŭ 1 leu séu 40 cr.

Istoria pragmatică a Ungariei, scrisă pentru scóle şi privaţĭ de Dr. Franciscŭ Ribary, revĕdută de Dr. Ludovicŭ Mangold. Preţulŭ unui esemplarŭ broşatŭ 2 fl. Blaşiu 1884, tipografia archidiecesană.

Catechismulŭ religiunei creştine-catolice pentru I, II şi III clasă gimnasială de Simeonŭ Micu, profesorŭ de teologiă în seminarulŭ archidiecesanŭ şi de religiune în gemnasiulŭ inferiorŭ din Blaşiu. Blaşiu 1884, tipografia Seminarului gr. cat. Preţulŭ 25 cr.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.

Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu

Cursulŭ la bursa de Viena
din 22 Aprilie st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4%	94.20	Bonurĭ croato-slavone	101.—
Rentă de hârtiă 5%	89.20	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	—.—
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	145.75	Imprumutulŭ cu premiu ung.	115 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	96.90	Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	118.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	—.—	Renta de hărtiă austriacă	80.90
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	104.50	Renta de arg. austr.	81.45
Bonurĭ rurale ungare	101.75	Renta de aurŭ austr.	105 30
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C1 50	Losurile din 1860	138 80
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	101.—	Acțiunile băncel austro-ungare	856.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.—	Act. băncel de creditŭ ung.	281.—
Bonurĭ rurale transilvane	100 75	Act. băncel de creditŭ austr.	281.70
		Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.88
		Napoleon-d'orĭ	9.96½
		Mărcĭ 100 împ. germ.	61.65
		Londra 10 Livres sterlinge	126.15

Bursa de Bucuresci.
Cota oficială dela 9 Aprilie st. v. 1885

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	—	—
Renta rom. amort. (5%)	—	—
» convert. (6%)	—	—
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	—	—
Credit fonc. rural (7%)	98¾	—
» „ „ (5%)	—	—
» » urban (7%)	—	—
» » » (6%)	—	—
» » » (5%)	83¼	—
Banca națională a României	1120,1130	—
Ac. de asig. Dacia-Rom.	300	—
« » » Națională	281	—
Aurŭ	14.¼%	—
Bancnote austriace contra aurŭ	—	—

Cursulu pieței Brașovŭ
din 22 Aprilie st. n. 1885.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.70	Vênd.	8.72
Argint românesc	»	8.60	»	8.65
Napoleon-d'orĭ	»	9.85	»	9.88
Lire turcescĭ	»	11.12	»	11.18
Imperialĭ	»	10.12	»	10.15
Galbenĭ	»	5 80	»	5.85
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	121.—	„	123.—
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. Gross.

3—3

Publicațiune. (Nr. 47)

Dumineca în 21 Aprilie (3 Maiu 1885 sĕ vorŭ închiria prin licitațiune următórele case ale Bisericei St. Nicolae:

1) Suburbiu Scheiu Nr. 1388 din diua de licitațiune séu dela St. Michailŭ 1885. pe unŭ anŭ;

2) Suburbiu Scheiu Nr. 1391 dela St. Mihailŭ 1885 pe trei anĭ;

3) Suburbiu Scheiu Nr. 1392 dela St. Mihailŭ 1885 pe trei anĭ.

Licitațiunea sĕ va ținea la 10 óre înainte de amiadĭ în Casa de Ședințe a Bisericei amintite și condițiunile sĕ aflu până atuncĭ la epitropulŭ I. A. Navrea în Suburbiulŭ Scheiu.

1—3

Publicațiune.

Dumineca în 21 Aprile 1885 st. vechiu la 10 óre înainte de amiadĭ, sĕ vorŭ vinde prin licitațiune — și décă nu sĕ vorŭ afla cumpĕrătorĭ — sĕ vorŭ arênda pe unŭ anŭ: „grădinile Bisericei St. Nicolae de aci; aflătóre pe calea adêncă în Suburbiu Scheiu.“

Licitațiunea sĕ va ținea în Casa de Ședințe a Bisericei amintite, și condițiunile sĕ aflu până atuncĭ la Epitropulŭ I. A. Navrea, Suburbiulŭ Scheiu în Brașovŭ.

Anunțămŭ acelorŭ onorațĭ cetitorĭ, cari vorŭ binevoi a se aboná la fóia nóstră de aicĭ încolo, că avemŭ încă în reservă numerĭdela începutulŭ anului 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecțiunea completă.

Administrațiunea »Gaz. Trans.«

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a căleĭ ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timișŭ	1.33	—	—	10.15
Brașovŭ (	2.06	—	—	10.50
(	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Hașfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighișóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediașŭ	6.00	12.11	1.23	
Copsa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blașiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiușŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vințulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirisŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Clușiu (	10.08	5·59	9.18	
(	10.18	6.28	8.00	
Nedeșdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirișŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.25	9.52	2.05	
Mező-Telegd	1.11	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velințe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
(	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
(	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mezö-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriș	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeșdu	8.38	5.11	—	
Clușiu (	8.57	5.40	7.08	
(	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriș	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vințulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiușŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blașŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copșa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediașŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigișóra	4.50	4.17	12.15	
Hașfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Brașovŭ (	9.20	10.15	3.15	
(	—	6.00	3.25	
Timișŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiușŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vințulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Șibotŭ	4.35	11.43	
Orăștia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1.48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborșin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulișŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovațŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ (	12.32	8.05	9.45
(	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.00	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ (	3.35	5.30
(	4.00	6.20
Glogovațŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulișŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bêrzova	6.18	9.18
Soborșin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8.40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăștiă	10.47	3.46
Șibotŭ	11.14	4.20
Vințulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiușŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timișóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Hațegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Banița	6.43
Petroșenĭ	7.00

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroșenĭ	8.56
Banița	9.37
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Hațegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.